

Handläggare
Michael Boström
Telefon: 0850818156

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2021-06-23

Gode män och förvaltare – en översyn (SOU 2021:36)

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av betänkandet Gode män och förvaltare – en översyn (SOU 2021:36).

Sammanfattning

Regeringens utredning Ställföreträdarutredningen har haft till uppdrag att säkerställa att de människor som är i behov av en ställföreträdare ska kunna lita på att de får den hjälp och det stöd de behöver. Utredningen har uppmärksammat områden där det finns problem och brister och har nu lämnat sitt betänkande som innehåller en rad olika förslag på åtgärder och som innebär förbättringar för de personer som har behov av en god man eller förvaltare. Förutsatt att föreslagen realiserar bedöms dessa bland annat bidra till ökat hänsynstagande till huvudmannens vilja och välbefinnande. Exempelvis föreslås att den nuvarande regleringen i föräldrabalken förstärks med en bestämmelse om att ställföreträdare ska ta hänsyn till huvudmannens vilja eller förmodade inställning när uppdraget utförs.

Förvaltningen ställer sig positiv till de förändringar som utredningen föreslår, med viss reservation. De föreslagna åtgärderna bedöms öka kraven på gode män och förvaltare, både vad gäller kompetens och tidsåtgång, vilket i sig kan öka svårigheten att rekrytera ställföreträdare framöver. Ett sätt att motverka det kan vara att öka arvodet till ställföreträdare, vilket i sin tur innebär ökade kostnader för staden.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 18 juli 2019 att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn över reglerna om gode män och förvaltare. Utredningen, kallad Ställföreträdarutredningen, hade till uppdrag att säkerställa att de människor som är i behov av en

ställföreträdare ska kunna lita på att de får den hjälp och det stöd de behöver. I uppdraget har ingått att se över reglerna på området med syftet att de ska vara moderna och rättssäkra.

Utredningen har nu presenterat sitt betänkande, Gode män och förvaltare – en översyn (SOU 2021:36). Betänkandet har remitterats till en lång rad instanser, däribland Stockholms stad.

Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat förslaget inom staden, bland annat till Farsta stadsdelsnämnd, för yttrande senast den 17 augusti.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning i samråd med avdelningen för individ- och familjeomsorg och avdelningen för äldreomsorg.

Remissen i sammanfattning

Utgångspunkter och övergripande syfte

Utredningen har i enlighet med direktiven tagit avstamp i att uppmärksamma områden där det finns problem och brister, med fokus på ett antal särskilt utpekade frågor. Uppdraget har inte omfattat att se över systemet som helhet.

I betänkandet presenterar utredningen ett antal förslag vars syfte är att åstadkomma förbättringar för huvudmännen, det vill säga de personer som har behov av en ställföreträdare i form av en god man eller förvaltare. Något mera preciserat syftar förslagen bland annat till att åstadkomma

- bättre stöd till och stärkt ställning för huvudmännen
- bättre möjligheter att rekrytera och behålla kompetenta ställföreträdare
- bättre förutsättningar för ställföreträdare att utföra sina uppdrag på ett bra sätt
- högre kvalitet i ställföreträdarnas och överförmyndarnas verksamhet
- bättre styrning och tillsyn över landets ställföreträdare och överförmynderverksamheter
- effektivare beslutsfattande i ärenden om godmanskap
- ökade förutsättningar för att över tid behålla det ideella inslaget i ställföreträdarsystemet.

Farsta stadsdelsförvaltning

Avdelningen för stöd och service till personer
med funktionsnedsättning

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

Utredningens förslag i sammanfattning

- Ökat hänsynstagande till huvudmannens vilja och välbefinnande.
- Huvudmannens pengar ska i skälig utsträckning användas för hans eller hennes välbefinnande.
- Ett godmanskap ska upphöra om huvudmannen inte längre samtycker.
- Bättre insyn för huvudmannen i ställföreträdarens verksamhet.
- Ökat skydd för känsliga uppgifter om huvudmannen.
- Uppgifter i ärenden enligt lagen om framtidsfullmakter ska kunna omfattas av sekretess.
- Överförmyndaren ska ge information och stöd till huvudmän.
- Lagstadgad skyldighet för överförmyndaren att anmäla till allmän åklagare om en förmyndare, god man eller förvaltare kan misstänkas ha begått brott mot sin huvudman för vilket fängelse kan följa.
- Ett försäkringsskydd för ställföreträdare och huvudmän.
- Ställföreträdaruppdraget ska beskrivas med modernare begrepp.
- Det ska bli tydligare vad ställföreträdaren förväntas göra.
- Ett godmanskap ska inte anordnas om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig.
- Bättre utbildning för ställföreträdare.
- Fördjupad utbildning vid behov.
- Bättre stöd till ställföreträdare.
- När en ställföreträdare vill avsluta sitt uppdrag ska en ny ställföreträdare utses så snart som möjligt.
- Anställda ställföreträdare ska kunna förordnas i särskilda fall.
- Tydligare krav på ställföreträdarens redovisning och överförmyndarens granskning.
- Ställföreträdare ska inte kunna befrias från redovisningskyldighet – men möjligheten till förenklad redovisning ska utvidgas.
- Överförmyndaren ska granska ställföreträdarens verksamhet med huvudmannens bästa i fokus
- Den nya myndighet som utredningen föreslår ska bemyndigas att meddela föreskrifter när det gäller bland annat ställföreträdarens redovisning och överförmyndarens tillsyn. Det är också önskvärt att myndigheten tar fram allmänna råd på området.
- Fler tillsynsverktyg för överförmyndaren.

- Ställföreträdarens verksamhet ska granskas inom en rimlig tid.
- Det ska finnas en tidsgräns för granskningen.
- I nuläget finns inte tillräcklig anledning att föreslå ett system med taxor. Det finns inte heller tillräckliga skäl för att föreslå ändringar när det kommer till reglerna om arvode.
- Småutgifter ska kunna ersättas utan att kvitton visas upp.
- Stärkt kompetens och kvalitet i överförmyndarverksamheten.
- Överförmyndarnämnd ska bli den obligatoriska organisationsformen.
- Ökade möjligheter till delegering av beslutanderätt i överförmyndarnämnden.
- Överförmyndaren ska besluta i ärenden om godmanskap som i dag prövas av domstol.
- En ny myndighet ska ha ett övergripande ansvar på området.
- Statistiken på området ska utökas och bli en del av den officiella statistiken.
- Ett nationellt ställföreträdarregister ska upprättas.
- Ökad digitalisering.
- Digitala framtidsfullmakter.
- Ställföreträdare för ensamkommande barn.
- Socialnämnden ska skyndsamt väcka talan eller ansöka om en särskilt förordnad vårdnadshavare.
- Reglerna om behörig överförmyndare bör i nuläget inte ändras.

Konsekvenserna av utredningens förslag

Utredningens förslag förväntas bland annat leda till

- ett bättre stöd till och en stärkt ställning för huvudmän
- bättre möjligheter att rekrytera och behålla kompetenta ställföreträdare
- bättre förutsättningar för ställföreträdare att utföra sina uppdrag på ett bra sätt
- högre kvalitet i ställföreträdarnas och överförmyndarnas verksamhet
- en bättre styrning och tillsyn på området
- ett effektivare beslutsfattande i ärenden om godmanskap
- ökade förutsättningar för digitalisering till nytta för överförmyndare, huvudmän och ställföreträdare
- ökade förutsättningar för att systemet, som bygger på människors ideella engagemang, ska kunna finnas kvar även i framtiden.

Utredningen bedömer att deras förslag ger förutsättningar för att kunna behålla det ideella inslaget på ställföreträdarområdet även

framöver. Sett med finansiella ögon innebär detta en stor vinst för samhällsekonomin.

Några av utredningens förslag, bland annat förslaget om att överförmyndarnämnd ska bli den obligatoriska organisationsformen, innebär inskränkningar i den kommunala självstyrelsen. Utredningen bedömer att inskränkningarna är nödvändiga för att uppnå ändamålen med förslagen och att de alltså är proportionerliga.

Vissa förslag, bland annat de som gäller ställföreträdare för ensamkommande barn, bedöms innebära positiva konsekvenser ur ett barnrättsperspektiv.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utredningen föreslår att merparten av de föreslagna lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2023. Därutöver föreslås vissa övergångsbestämmelser som gäller förslaget om överförmyndarnämnd som obligatorisk organisationsform.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig i stort positiv till utredningens förslag och delar uppfattningen att förslagen kommer att leda till en rad förbättringar inom området.

Precis som utredningen pekar på är det angeläget att ställföreträdare och huvudmän omfattas av ett försäkringsskydd. Det är således positivt att utredningen föreslår att den nya myndighet som föreslås, genom dialog med kommunerna och försäkringsbranschen, tillsammans ska utarbeta nya försäkringslösningar som i dagsläget inte finns att tillgå på marknaden. Ett försäkringsskydd ska kunna säkra huvudmäns förlust vid eventuell brottslighet eller försummelse av ställföreträdaren.

Förvaltningen har dock vissa reservationer. En del av förslagen innebär ökade krav på ställföreträdaren, i form av bland annat ökad kompetens, vilket är positivt i sig då det borgar för ökad rättssäkerhet och ökad kvalitet i tjänsternas utförande. Samtidigt kan förslagen komma att innebära att ställföreträdaren måste lägga ner mer tid på uppdragen. Det kan bidra till att det blir svårare att engagera personer som vill åta sig uppdrag som ställföreträdare, tvärt emot det som förslagen syftar till. Ett sätt att motverka det kan vara att öka arvudet till ställföreträdare, vilket i sin tur innebär ökade kostnader för kommunerna.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör

Per-Ove Mattsson
Avdelningschef

Bilaga

Gode män och förvaltare – en översyn (SOU 2021:36)

Farsta stadsdelsförvaltning

Avdelningen för stöd och service till personer
med funktionsnedsättning

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2021-06-17
Per-Ove Mattsson, Avdelningschef	2021-06-17